

Ügyszám: NAIH/2016/819/2/J
Ügyintéző: dr. Bíró János

Hiv. szám: BM/1274-4/2016.

Dr. Magyariné dr. Nagy Edit részére
szabályozási és koordinációs helyettes államtitkár

Belügyminisztérium

andrea.farkas.rekasine@gm.gov.hu

Tisztelt Helyettes Államtitkár Asszony!

Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (a továbbiakban: Ekertv.) módosítására vonatkozó tervezetet tartalmazó átiratukra válaszul az alábbiakban tájékoztatom a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (a továbbiakban: Hatóság) álláspontjáról:

1. Általános észrevételek

A tervezet az alkalmazásslavítatókat kötelezni kívánja arra, hogy a külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtésre jogosult szervezetek számára az Ekertv.-ben meghatározott feltételek szerint biztosítsanak hozzáférést a titkosított kommunikációt biztosító alkalmazás igénybevételevel továbbított küldeményekhez, közlésekhez, valamint az azokkal kapcsolatban keletkező vagy kezelt adatokhoz. A tervezet ezzel összefüggésben egy éves adatmegőrzésre kívánja kötelezni az elektronikus kereskedelmi szolgáltatatókat az előfizetőre vagy felhasználóra vonatkozó, valamint a kommunikáció metaadatai tekintetében.

Az alkalmazásslavítatók titkos információgyűjtés számára hozzáférhetővé tétele hasonló szabályozási kérdéseket vet fel, mint amelyek az elektronikus hírközlési szolgáltatások esetében felmerülnek. Kétségtelen, hogy a kommunikáció mind nagyobb hányada tevődik át a hagyományos hírközlési szolgáltatásoktól az alkalmazásslavítatók felé. Tudomásunk szerint e tendencia úgy érvényesül, hogy a változatlan vagy kissé csökkenő volumenű hagyományos szolgáltatások mellett megjelennek, elterjednek és tömegessé válnak a hagyományos elektronikus hírközlési szolgáltatásokra, mint kommunikációs infrastruktúrára épülő legkülönbébb új alkalmazásslavítatók. Elég csak a személyi használatra szánt mobil okoseszközök, vagy az internetre csatlakozó eszközök („a tárgyak internete”) által nyújtott szolgáltatások gyors és tömeges elterjedésére gondolni. Az újfajta eszközök, szolgáltatások és alkalmazások mind nagyobb szerepet kapnak az egyének magánéletében és kapcsolattartásában, ezért ezek állam általi megfigyelése és az ezekből történő titkos információgyűjtés a korábbi, hagyományos

elektronikus hírközlési szolgáltatások (elsősorban a telefonbeszélgetések) titkos megfigyelésénél sokkal több és többféle információ megszerzésére alkalmas, következésképp az egyének magánéletének, kommunikációjának és kapcsolatrendszerének sokkal mélyebb és részletesebb megismerését teszi lehetővé az állam számára.

Az alkalmazásslolgáltatások egy részénél az is további adatvédelmi kockázatot jelent, hogy az adatkezelés és a kommunikáció megfigyelése és értelmezése a feldolgozás élőlétfeltételének csökkentésével vagy megszüntetésével a hagyományos elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz képest jobban automatizálható és tömegessé tehető.

Javasoljuk figyelembe venni azt is, hogy az internetes kommunikáció állam általi ellenőrizhetőségének tudata visszatárhathatja az állampolgárokat attól, hogy politikai vagy egyéb véleményüket szabadon megosszák az interneten másokkal, illetve éljenek a közérdekű adatok terjesztésére való alapvető jogukkal. A demokratikus jogállam egészséges működéséhez szükség van a véleményszabadság érvényesülésére, ezért a túlzott állami ellenőrzés internetes nyilvánosságot torzító hatásai károsak lennének a demokratikus jogállamiságra.

A Hatóság elfogadja, hogy akárcsak az elektronikus hírközlési szolgáltatók esetében, úgy az alkalmazásslolgáltatások esetében is legitim indok lehet az állam bűnüldözési és nemzetbiztonsági érdekének érvényesítése olyan törvényi szabályozás megalkotásához, amely akár a titkosítás ellenére is hozzáférhetővé teszi e szolgáltatók adatkezelését a titkos információgyűjtés számára. Azonban álláspontunk szerint csak olyan szabályozás fogadható el, amely továbbra is fenntartja az egyensúlyt az információk alapjogok és az államérdekek, így különösen a bűnüldözés és a nemzetbiztonság érvényesülése között.

Minthogy a fentiek értelmében az alkalmazásslolgáltatásokból való titkos információgyűjtés erősebb beavatkozás és több kockázattal jár az egyén magánéletére és információk önrendelkezési jogának érvényesülésére, mint a hagyományos elektronikus hírközlési szolgáltatások megfigyelése, ezért véleményünk szerint a szabályozásnak specifikus többletgaranciákat kell tartalmaznia. Ezt előrebocsátva a Hatóság részletes észrevételei a következők.

2. Részletes észrevételek

2.1. A véleményezésre megküldött törvénytervezet 3. §-a tartalmazza az adatmegőrzésre vonatkozó szabályokat. A Hatóság korábban a Belügyminisztérium BM/12327/10/2014. számú előterjesztésének véleményezése során, a NAIH-2791-2/2014/J számú átiratban fejtette ki erről az álláspontját. Korábbi levelünk arra hívta fel a figyelmet, hogy az Európai Unió Bírósága (Bíróság) a 2014. április 8-én kelt ítéletében (Ítélet) érvénytelennek nyilvánította a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtása, illetve a nyilvános hírközlő hálózatok szolgáltatása keretében előállított vagy feldolgozott adatok megőrzéséről és a 2002/58/EK irányelv módosításáról szóló 2006. március 15-i 2006/24/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet. Az ítélet, melynek részletes elemzése Hatóságunk honlapján a <http://naih.hu/files/NAIH-1410-4-2014-J-140624.pdf> webhelyen olvasható, álláspontunk szerint olyan megfontolásokat tartalmaz, amelyek irányadóak az

elektronikus kereskedelmi szolgáltatók számára esetleg előírandó adatmegőrzési kötelezettség magyar szabályozására is. Ezek alapján adatvédelmi szempontból továbbra sem tartjuk elfogadhatónak az általános kötelezettségként, készletező jelleggel, egy éves időtartamra előírandó adatmegőrzési kötelezettséget. Javasoljuk, hogy a magyar törvényhozás egységes elvek alapján, az ítéletben lefektetett szempontoknak megfelelően rendezze az elektronikus hírközlési, illetve esetlegesen az elektronikus kereskedelmi szolgáltatásokhoz kapcsolódó adatmegőrzési kötelezettséget.

2.2. Az adatmegőrzés célját törvényben szükséges rögzíteni. Míg a nyomós államérdekek – például a terrorizmus elleni harc vagy a nemzetbiztonsági szolgálatok elhárító tevékenysége - megfelelő jogi keretek között elégséges indok lehet az adatmegőrzési kötelezettség bevezetésére, például az otthoni torrentezők és letöltők állami ellenőrzése nem lenne arányban a magánéletbe való beavatkozás és a jogkorlátozás mértékével, ezért az adatok hasonló célra történő felhasználása alkotmányos aggályokat vetne fel.

2.3. Az alkalmazásslolgáltatásokból történő titkos információgyűjtés az információs önrendelkezési jog és a magánélet bizalmasságához való jog erős korlátozása, ezért az a valóban szükséges mértékre szorítandó. Ennek egyik fontos garanciája, hogy csak független ellenőrző szerv által adott külső engedély birtokában kerülhessen sor az alkalmazásra. Ezzel kapcsolatban két kérdés tisztázandó.

2.3.1. Az alkalmazásslolgáltatások ismereteink szerint olyan infrastrukturális jellegű elektronikus hírközlési szolgáltatásokra épülnek, amelyek esetében a kommunikáció megfigyelése a vonatkozó törvényekben külső engedélyhez kötött. L. például a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995.évi LXXV. törvény (a továbbiakban: Nbtv.) 56. § b) és d) pontjaiban foglaltakat. Azonban nem teljesen egyértelmű számunkra, hogy a titkos információgyűjtés külső engedélyhez nem kötött eszközeinek és módszereinek (l. pl. az Nbtv. 54. § (1) bekezdés d) és j) pontjait) alkalmazásához járulhat-e alkalmazásslolgáltatásra irányuló titkos információgyűjtési igény. Ha igen, akkor a titkos információgyűjtésre feljogosított szervezetek jogkörét szabályozó törvényekben (a továbbiakban: szektorális törvényekben) általános érvénnyel elő szükséges írni, hogy az alkalmazásslolgáltatást érintő titkos információgyűjtés külső engedély alapján végezhető.

2.3.2. A tervezet 2. §-a (az Ekertv. 3/B. §-a) megenged egy olyan olvasatot, amely szerint a módosítás elfogadása esetén az alkalmazásslolgáltatásból történő titkos információgyűjtés feltételeit nem a szektorális törvények (Nbtv. Rtv. stb.) fogják meghatározni, hanem az Ekertv.. A kifogásolt § a titkos információgyűjtés feltételei között nem írja elő kifejezetten a külső engedély meglétét, hanem úgy fogalmaz, hogy a „külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtésre jogosult szervek” számára kell az adatokhoz való hozzáférést biztosítani. Ez jelentheti azt is, hogy a titkos információgyűjtés feltétele mindössze az, hogy az alkalmazó szerv azok közé a szervek közé tartozzon, amelyeknek a rájuk vonatkozó törvény általánosságban lehetővé teszi, hogy a titkos információgyűjtés külső engedélyhez kötött eszközeit és módszereit alkalmazzák.

A jelzett jogértelmezési problémát megelőzendő javasoljuk a normaszöveg tervezetben egyértelművé tenni, hogy a külső engedély megléte a tevékenység végzésének feltétele.

2.4. Javasoljuk a külső engedélyezés szabályozási rendszerének felülvizsgálatát, ugyanis az Európai Emberi Jogi Bíróság a 2016. január 12-én kelt, 37138/14. sz. ítéletében a SZABÓ AND VISSY v. HUNGARY ügyben olyan adatvédelmi jogi követelményekre mutatott rá, amelyek a Terrorelhárítási Központ külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtő tevékenysége szabályozásának módosításán túl a titkos információgyűjtés teljes külső engedélyezési rendszerét érinthetik.

2.5. Kétséges, hogy a tervezett szabályozás teljes egészében alkalmas a jogalkotói cél elérésére. Ugyanis a tervezet 1. §-a (az Ekertv. 2. § I) pont (le) alpontja) értelmében a törvény olyan alkalmazásszolgáltatókat is adatmegőrzésre és hozzáférés biztosítására kötelezne, amelyek nem tartoznak az országban letelepedett szolgáltatók közé, sőt olyan szolgáltatókat is, amelyek kiléte a hozzáférés során nem azonosítható. Ha e szolgáltatók magyar joghatóságon kívül esnek és a titkos információgyűjtésre jogosult szervek nem tudják számon kérni a magyar törvény betartását, akkor felesleges az Ekertv. hatálya alá vonni és a magyar szervekkel való együttműködésre kötelezni őket.

Budapest, 2016. február „ 4 „

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila
elnök